

DRIEPAS

Verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo

Jaargang 42

nummer 1

maart 2025

80

J
A
A
R

N
A

D
A
T
O

OPDAT

WIJ

NIET

VERGETEN

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave		2
Voorwoord / Colofon		3
1939	De luchtoorlog boven de Liemers	4
	De Mobilisatie	
1940	De Duitse inval op 10 mei	5
	10-15 mei	6
1940-1944	Het dagelijkse leven	7
	Het laatste halfjaar achter Arnheems front	9
	Het einde van de Duivense molen	14
	Evacuatie	15
	Thuisblijvers	16
	Verzet	
1945	Bevrijding	18
	Terugkeer	19
	Collaboratie	21
	Overzicht oorlogsslachtoffers uit de gemeente Duiven	22
	Herdenking slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in onze gemeente	23

Op de voorkant:

Jeep van de 49e Britse Infanteriedivisie op de hoek van de Ploenstraat en de Rijksweg in Duiven

Bron: Duiven-Groessen-Loo Uit de geschiedenis van drie Liemerse dorpen

Op de achterkant:

Herdenkingsmonument aan de Kruisstraat in Groessen

Foto: Historische Kring DGL

Beste lezer,

De extra uitgave van de Driepas "**Ik herinner me ...**" *Persoonlijke herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog in Duiven, Groessen en Loo* werd 30 jaar geleden door onze voorgangers bij de Historische Kring Duiven Groessen Loo (hierna HKDGL) uitgegeven.

In 2025 herdenken we dat 80 jaar geleden de Tweede Wereldoorlog eindigde. Enkele inwoners uit Duiven, Groessen en Loo kunnen zich nog feiten uit hun kindertijd herinneren.

Wij zijn nu ook weer op pad gegaan om herinneringen vast te leggen. Alle verhalen zijn het meer dan waard om bewaard te blijven voor ons nageslacht. De herinneringen 80 jaar na dato (en alles wat daaraan vooraf ging) leven nog steeds.

We hebben gesproken met mevrouw Dies Knuiman-Derksen uit Groessen, met de heer Gerrit Peters uit Duiven en met de heren Piet Staring, Richard Salemink en Henny Thuss uit Loo. De heer Henny Thuss wist zich nog wel het een en ander te herinneren. Jo Schepers heeft het verhaal van zijn ouders uit Loo in oorlogstijd aan het papier toevertrouwd.

We hebben deze Driepas met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Ondanks dat kan er een foutje in zijn geslopen, de informatie (on)volledig zijn of misschien heeft u meer of andere informatie. We pretenderen niet volledig te zijn. Uw feedback stellen wij zeer op prijs; deze mag u doorgeven via web.redactie@hkdggl.nl.

De redactie (Agnes van Beurden, Carel Smits, Jo Schepers, Martina van Hummel, Thea Wolters) dankt iedereen die, op welke wijze dan ook, heeft bijgedragen aan de totstandkoming van deze "special".

Driepas is een uitgave van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo en verschijnt drie a vier maal per jaar.

Losse nummers € 5,95

Driepas is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters. In profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en 't Loo.

Secretariaat / Redactieadres:
Remigiusplein 9, 6921 BL Duiven

Bestuur:
bestuur@hkdggl.nl

Voorzitter:
vacature

Secretaris:
secretariaat@hkdggl.nl
D. van Sas

Penningmeester:
penningmeester@hkdggl.nl
E. Scheeres

Lid:
R. Boland

M. van Hummel

Driepas:
web.redactie@hkdggl.nl

De redactie behoudt zich het recht voor kopij niet of in aangepaste vorm te plaatsen of door te schuiven naar een volgend nummer.

IBAN: NL54RABO0315407484
BIC: RABONL2U

Iedereen -ook niet leden- die een vraag heeft over de geschiedenis van de drie Liemerse dorpen Duiven-Groessen-Loo kan hiervoor bij ons terecht. Stel uw vraag bij voorkeur via de mail: vragen@hkdggl.nl

Internet:
www.hkdggl.nl

Facebook:
<https://nl-nl.facebook.com/historische.kring.7>

Instagram:
<https://www.instagram.com/hkdggl/>

Oplage: 300 stuks

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost €19,00 per jaar. Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar betalen € 6,00 als bijdragen in de verzending en portokosten. Opzeggen van het lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk voor 1 december van het lopende jaar. Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming vooraf en zonder bronvermelding.

"Opdat wij niet vergeten" Citaten en foto's

Al vanaf 1939 was Europa in de ban van de Tweede Wereldoorlog. Op 1 september 1939 begon de Tweede Wereldoorlog met de inval in Polen door Duitsland met steun van de Sovjet-Unie. Frankrijk en Groot-Brittannië verklaarden op 3 september 1939 de oorlog aan Duitsland. Na de Duitse aanval op Denemarken en Noorwegen op 9 april 1940 was voor iedereen duidelijk dat Hitlers leger ook Nederland zou binnenvallen. In de daaropvolgende maanden probeerde Duitsland zoveel mogelijk informatie te verzamelen. Dit was merkbaar in het Nederlandse luchtruim omdat Duitse verkenningsvluchten werden uitgevoerd om de situatie in Nederland in kaart brengen voor de naderende inval.

De luchtoorlog boven de Liemers was al in volle gang.

Britse verkenningsvluchten hadden als doel de Duitse stellingen en troepenbewegingen vast te leggen. De vlucht van een speciale fotoverkenningseenheid van de Royal Air Force (RAF) verliep noodlottig. Vliegend boven de Duits-Nederlandse grens op 22 maart 1940 werd deze aangevallen. De Spitfire (Brits jachtvliegtuig) was gemaakt om foto's te maken. Daarnaast waren het geheime vluchten, dus moesten de piloten op grote hoogte kunnen vliegen. Hiervoor waren de machinegeweren verwijderd. Een Britse piloot probeerde uit zijn Spitfire te springen, maar zijn parachute opende niet. De piloot kwam neer op Duits grondgebied, dicht bij Kleve. Zijn Spitfire crashte op Nederlands grondgebied, bij de Oude Waal in Herwen. De wrakstukken werden geborgen door de Nederlandse Militaire Dienst.

Op 14 april 1940 werd er weer gevochten in het luchtruim boven de Liemers. Na een luchtgevecht stortte een Britse bommenwerper neer in Babberich. Het vliegtuig werd achtervolgd door Duitse jagers en kwam brandend uit een wolk. Kort hierop kwam het vliegtuig met een flinke klap neer op Nederlandse bodem. De drie inzittenden zijn naar alle waarschijnlijkheid de eerste gesneuvelde militairen op Nederlandse bodem tijdens de Tweede Wereldoorlog.

De mobilisatie in 1939.

In augustus 1939 toen de oorlogsdreiging toenam begon men met de mobilisatie van het Nederlandse leger. De 280.000 Nederlandse soldaten beschikten over geweren uit 1895, over mitrailleurs én over vrij modern 47 mm pantserafweergeschut. Ze hadden slechts één tank en 135 merendeels verouderde en slecht bewapende Fokker vliegtuigen.

In de Liemers beschikte het 22ste grensbataljon over twee compagnieën met een totale sterkte van

Leeswijzer:

In de linkerkolom op de pagina's leest u het verbindende verhaal waarbij we gebruik hebben gemaakt van artikelen uit eerdere Driepassen en publicaties die in samenwerking met de Historische Kring Duiven Groessen Loo (HKDGL) zijn uitgebracht.

In de rechterkolom op de pagina's leest u citaten uit de verhalen van geïnterviewde dorpsgenoten, aangevuld met foto's en bijzondere papieren uit de oorlogstijd. De uitgewerkte interviews bevatten veel meer herinneringen en verhalen. De veel uitgebreidere bronnen* (in te zien of te koop bij de HKDGL) kunnen we u van harte aanbevelen!

Wrak van de fotoverkenning Spitfire, gecrasht bij de Oude Waal in Herwen
Foto: mijn gelderland.nl/

Dies Knuiman: herinnert zich dat mensen uit het westen van het land in Groessen bivakkeerden, zij waren hier om tankversperringen te bouwen. Bij Dies Bies verbleven twee Rotterdamse meisjes Dien en Truus Vunderink die ook in Groessen naar school gingen.

Tankversperring gelegen tegen het dijktalud aan de Leuvensedijk in Groessen. Gebouwd in 1939. Foto: HKDGL

circa 120 soldaten. De vroegere 1ste compagnie van het grensbataljon ging april 1940 over naar het 35ste regiment infanterie. Zij verdedigden Fort Westervoort bij de spoorbrug en het gebied tot aan de splitsing van Rijn en IJssel. De 2de compagnie lag rond Duiven en de 3de compagnie lag bij Didam en Babberich. Vanaf 13 april gold de staat van beleg voor de oostelijke provincies.

Een gedeelte van de 2de compagnie van het grensbataljon was in Groessen ingekwartierd, onder andere bij het voormalige café Bies aan de Dorpsstraat. De danszaal op de eerste verdieping bood ruimte aan een flink aantal militairen. Bij van Kempen aan de Schralewidsestraat lag een aantal militairen in hun schuur naast de bakkerij. Op het bouwland daar tegenover "de Schrauwei" stonden enkele barakken. Het grootste onderkomen in Groessen was de voormalige lagere school achter de kerk. Deze stond tussen garage Palm en de kerk. Het oude schoolgebouw had o.a. dienstgedaan als danszaal met de kermis en in 1939 als noodkerk. In de mobilisatietijd bood het plaats aan een groot aantal militairen die op het plein ervoor ook voldoende ruimte hadden voor hun voertuigen. De militairen waren afkomstig uit Rotterdam en omgeving. Hun directe commandant in Groessen was adjudant Goudkamp uit Ede die met vrouw en zoon een deel van het huis van Gesthuizen in Groessen tegenover de maalterij bewoonde. Goudkamp, een dikke man, werd door de soldaten "de Potvis" genoemd.

De in Groessen gelegerde Nederlandse militairen legden wegversperringen en kazematten (kleine betonnen of stenen bunker) aan op strategische punten. In het vroege voorjaar van 1940 vertrokken de in Groessen gelegerde militairen op hoog bevel richting Didam

In de commandopost in zaal Hugen te Duiven zat de commandant van de 2de compagnie van het 22ste grensbataljon kapitein, C.F.H Seyffardt. Deze compagnie had eveneens als opdracht: het stellen van hindernissen en het uitvoeren van vernielingen met als doel het Duitse leger te vertragen.

De Dienst Luchtbescherming was in Duiven gehuisvest in het gemeentehuis en werd dag en nacht door twee personen bemand. Hier kwamen alle meldingen binnen die over de radio van de centrale post kwamen.

De Duitse inval op 10 mei 1940.

Op 10 mei 1940 viel de Duitse Wehrmacht Nederland aan met totaal 150.000 soldaten dus met iets meer dan de helft van het totale Nederlandse leger. Enkele uren voor deze feitelijke aanval passeerden soldaten van het zogenaamde

Cafe Bies a.d. Dorpsstraat in Groessen

Foto: HKDGL

Lagere school achter de kerk in Groessen

Foto: HKDGL

Gerrit Peters: weet zich de versperringen bij de Plak te herinneren, hierdoor was de weg van Zevenaar naar Duiven afgesloten.

Commandopost in Hotel-Cafe-Restaurant Hugen a.d. Rijksweg in Duiven

Foto: HKDGL

Dies Knuiman: op 10 mei wordt Dies door haar zusje gewekt: "Kom d'r uut, tis oorlog". Samen met de hele buurt stonden ze buiten en keken naar de vliegtuigen die overvlogen.

"Bataljon zur Besonderen Verwendung" de grens. In op Nederlandse uniformen gelijkende kledij waren ze met de fiets op weg naar de bruggen over de IJssel bij Westervoort en Doesburg met als opdracht de bruggen ongeschonden te veroveren. Daarna zouden zij bij Westervoort de komst van hun pantsertrein afwachten en de trein met een lichtkogel aangeven dat de brug vrij was. Bij Didam werden ze echter gevangengenomen door een wakkere groep Nederlandse soldaten van het 22e grensbataljon die later op de ochtend van 10 mei op hun beurt door de Duitsers werd verrast en gevangengenomen. In Zevenaar probeerde intussen gewaarschuwd spoorpersoneel tevergeefs de genoemde Duitse pantsertrein te laten ontsporen.

10-15 mei 1940

In Groessen en Loo merkte men niet veel van de intocht van de Duitsers. Duitse soldaten verbleven in die nacht overal in Duiven en o.a. in de jongensschool en café Bies in Groessen, maar de volgende dag trokken ze weer verder richting de Grebbeberg. Duiven lag in het opmarsgebied van het 10e Armeekorps van het Duitse leger dat 10 mei zijn aanval concentreerde op de spoorbrug bij Westervoort. Om 4.30 uur hoorde men een geweldige knal waarmee de Westervoortse brug door Nederlandse soldaten werd opgeblazen om op die manier de Duitse invasie te stuiten. De Duitse pantsertrein en personentrein met infanterie konden daardoor niet verder en de daarmee aangevoerde militairen en het materieel werden tegen Fort Westervoort ingezet. Nadat de Duitsers de verdedigers in Fort Westervoort en de kazematten met artillerie en zware wapens hadden uitgeschakeld konden ze in de loop van de ochtend met rubber bootjes de oversteek over de IJssel maken. 's Middags werd een pontonbrug gelegd en kon ook zwaarder materieel naar het westen richting de Grebbeberg worden vervoerd. In de vroege ochtend van 11 mei opende de Duitse artillerie vanuit Wageningen de aanval op de voorposten van de Grebbelinie aan de voet van de Grebbeberg. De strijd duurde tot 13 mei. Het was een hevige strijd waarbij de Nederlandse troepen dapper weerstand boden.

Burgemeester Van den Clooster baron Sloet tot Everlo van Duiven (hierna burgemeester Sloet tot Everlo) beschreef in zijn verslag over de oorlog hoe hij op de hoogte werd gesteld van de Duitse inval in Nederland. "Het was tegen half 4 op 10 mei 1940 dat ik door voortdurend geronk van vliegtuigen gewekt werd en tot mij doordrong dat het mis was. Nog geen half uur later kwam het verzoek van kapitein Seyffardt om naar de commandopost in zaal Huguen te komen. Aldaar aangekomen deelde hij mij als "nieuwttje" mede

Duitse soldaten in op Nederlandse uniformen gelijkende kledij met de fiets op weg naar de brug over de IJssel.

Bron: <https://westervoort1940.nl>

Jo Schepers:: op 7 mei 1940 zijn mijn ouders getrouwd; drie dagen later werden de wittebroodsweken ruw verstoord door overvliegende Duitse vliegtuigen. Moeder vertelde vaak dat Jo's vader, werkend op de kwekerij, met een hark in de lucht stond te zwaaien en schreeuwde "oprotten" !

Vanuit fort Westervoort werd de brug over de IJssel opgeblazen om de Duitse invasie te stuiten.

Foto: HK Westervoort

De opgeblazen Westervoortse brug over de IJssel

Foto: Leven in de Liemers

Kapitein C.F.H. Seyffardt, commandant van de 2^e compagnie 22ste grensbataljon

Bron: Duiven-Groessen-Loo uit de historie van drie Liemerse dorpen